

**Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»
Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра загальної та диференціальної психології**

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ: ТЕОРІЯ, ДОСВІД, ПРАКТИКА»

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ
Всеукраїнської науково-практичної конференції
24-25 квітня 2025 року**

Одеса

2025

УДК 159.9: 37.015.3

А 43

*Друкується за ухвалою Вченої ради Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д.Ушинського» (протокол № 16 від 29.05.2025 року)*

А 43 Актуальні проблеми сучасної психології: теорія, досвід, практика / Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 24-25 квітня 2025 року) / за ред. М.Й.Казанжи. Одеса: Університет Ушинського, 2025. 718 с.

Редакційна колегія: Казанжи М.Й., доктор психологічних наук, професор; Саннікова О.П., доктор психологічних наук, професор; Дідух М.Л., доктор психологічних наук, доцент; Водолазська О.О., кандидат психологічних наук, доцент; Бринза І.В., кандидат психологічних наук, доцент; Борисова О.О., кандидат юридичних наук, доцент; Василенко І.А., кандидат психологічних наук, доцент; Ульянова Т.Ю., кандидат психологічних наук, доцент; Черножук Ю.Г., кандидат психологічних наук, доцент; Оріщенко О.А., кандидат психологічних наук, доцент.

Збірник призначений для фахівців у галузі психології, наукових дослідників і практиків, викладачів закладів вищої освіти, педагогів і вихователів, докторантів, аспірантів та студентів. Рекомендації щодо впровадження результатів конференції полягають у підвищенні обізнаності науковців, викладачів і аспірантів щодо наслідків та перспектив становлення особистості у невизначеному світі та можливостей практичного використання досягнень загальної психології, психології особистості, історії психології тощо в сучасних умовах освіти та науки.

Матеріали опубліковано в авторській редакції. Відповідальність за достовірність викладеного матеріалу покладено на авторів статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

ISBN 978-617-7757-40-4

©Автори статей, 2025
© Університет Ушинського

2025

3. Старинська Н.В. Особливості самоактуалізації майбутніх психологів у процесі професійної підготовки: монографія. Київ: «Інтерсервіс», 2015. 178с.

УДК 159.91

Казанжи М.Й.,

доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри загальної та диференціальної психології,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»

Котовська Г.І.,

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої
освіти за спеціальністю 053 Психологія,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»

ОСОБЛИВОСТІ ІНТУЇТИВНИХ ХАРАКТЕРИСТИК СТУДЕНТІВ З РІЗНИМ ТИПОМ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ

Анотація. Емпіричним шляхом встановлено та проаналізовано специфіку інтуїції у студентів – майбутніх психологів, які демонструють різний тип професійної самореалізації. Доведено, що представники усіх типів володіють досить високим рівнем інтуїції, а для осіб з вищим рівнем професійної самореалізації характерні вищі всі показники інтуїції, а загальний рівень інтуїції, холістична та афективна її різновиди властиві досліджуваним з вищим рівнем професійної самореалізації.

Ключові слова: професійна самореалізація, інтуїція, типи професійної самореалізації, студенти, майбутні психологи.

Abstract. The specifics of intuition in students – future psychologists who demonstrate different types of professional self-realization – have been empirically established and analyzed. It has been proven that representatives of all types possess a fairly high level of intuition, and individuals with a higher level of professional self-realization are characterized by higher intuition indicators, while the overall level of intuition, its holistic and affective varieties are characteristic of those studied with a higher level of professional self-realization.

Key words: professional self-realization, intuition, types of professional self-realization, students, future psychologists.

Однією з важливих проблем в Україні особливо зараз, коли є війна, є затребуваність кваліфікованих психологів для надання психологічної допомоги всім категоріям осіб, що її потребують, тож готовність до реалізації себе в професії є важливим для вивчення феноменом.

Дослідники зазначають, що з'явилися нові предметні області, які потребують задіяності психологів-професіоналів. Тому наразі проблема готовності майбутніх психологів до реалізації себе в професії, професійного зростання, просування є актуальною і важливим для вивчення є саме

психологічна готовність, яка є «складне комплексне психічне утворення, сплав компонентів, що мають динамічну структуру з функціональними залежностями, представляється важливим розглянути психологічну готовність студентів-психологів до професійної діяльності» [5, С.126].

Професійна самореалізація є феноменом соціокультурного походження, що зв'язаний з соціальною ситуацією розвитку особистості, а його мотиватором є сама особистість, її уявлення про себе. Самореалізація у професії детермінована певними особистісними особливостями, а саме цінностями, смислами, мотиваційними та інтелектуальними особливостями. Набування досвіду професійної самореалізації відбувається з опорою на саморозвиток, інтелектуальні характеристики та волю. Важливим є започаткування цього процесу в юнацькому віці, коли обирається фах, «приміряються» професійні ролі. Саме у цей період відбувається пошук професійного «себе» [8].

Професійна самореалізація розуміється як шлях гармонійного розвитку у соціальному житті особистості, здобуття досвіду у професійній діяльності, розпочинаючи з періоду навчання у закладі вищої освіти (первинного професійного становлення) та професійного вдосконалення у процесі професійної діяльності [6], а також як самотворення, самозмінювання особистості, є його процесом і результатом [2].

За результатами дослідження інтелектуальний рівень, розвинена інтуїція, емоційна спрямованість особистості є важливими у комунікації, успішному навчанню взаємодії з людьми [4]. Аналіз праць вітчизняних і зарубіжних досліджуваних з проблематики інтуїції показує, що дана тематика важлива для вивчення, бо виявлення інтуїції базується на досвіді, знаннях, емоційно-чуттєвій сфері особистості, спектрі особистісних рис, що дозволяє пізнати іншого без включення логічного аналізу [1]. Взагалі проблеми, що пов'язані з дослідженням різних питань, у тому числі інтуїції та креативності людини є одними найбільш актуальних, складних та важливих. До них відноситься проблема наукового вивчення інтуїтивного мислення, осягнення його механізмів, дії та значущості для розумової діяльності [3]. Більшість дослідників пов'язують інтуїцію з творчістю та його проявами. Творчий процес пов'язаний з інтуїтивністю, де один з етапів якраз і є інтуїтивним проникненням у сутність проблеми (інсайтом або осяянням) [7]. Наявна значна кількість досліджень, результати яких свідчать про важливість інтуїтивних характеристик у професійній діяльності психолога, у прийнятті рішень, у успішній професійній самореалізації.

Організація та методики дослідження. Репрезентативну вибірку нашого дослідження утворили студенти, які є майбутніми психологами і навчаються у Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського». До вибірки дослідження увійшло 54

здобувача різних курсів денної та заочної форм навчання. Вік досліджуваних 18-24 роки.

Було використано методику «Тип та рівень професійної самореалізації» (О.Гаврилова в адаптації А.В.Іващенко, А.І.Іващенко) та «Опитувальник діагностики типів інтуїції (Types of Intuition Scale)» (Дж.Претц, адаптований М.В.Ярошук).

Розглянемо особливості інтуїції у осіб, що розрізняються високим та середнім рівнем професійної самореалізації.

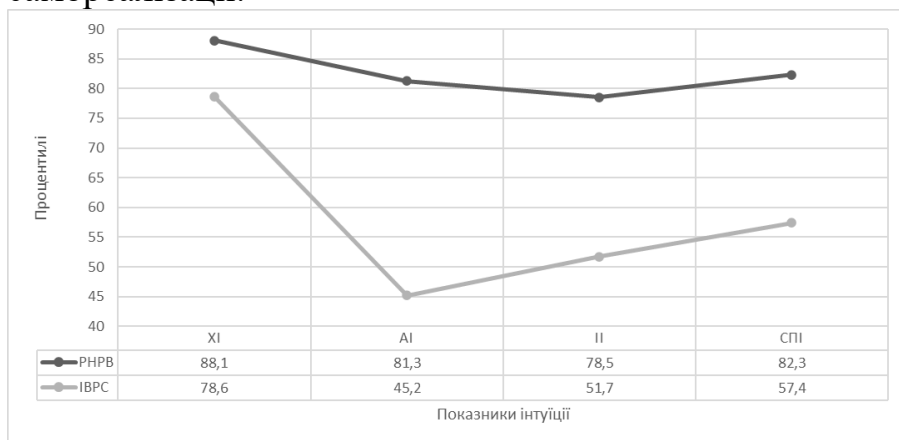

Рис. 1. Особливості інтуїції у типів самореалізації РНРВ та ІВРС

Як видно з рисунка, для осіб з високим рівнем професійної самореалізації, на відміну від середнього, характерні вищі всі показники інтуїції, найменш візуально відмінними є вираженість холістичної інтуїції, а афективна інтуїція знаходиться на рівні нижче 50 процентиль у групі з середнім рівнем професійної самореалізації. Тому можна попередньо відзначати

важливість інтуїції в потенціалі професійної самореалізації майбутнього психолога.

За параметрами АІ (афективна інтуїція), ІІ (інферентна інтуїція) та СПІ (сумарний показник інтуїції) встановлено статистично значущі відмінності за критерієм Стюдента з переважанням даних показників у групі з високим рівнем професійної самореалізації.

Перейдемо до розгляду специфіка інтуїтивних характеристик у типів з середнім та низьким рівнем професійної самореалізації.

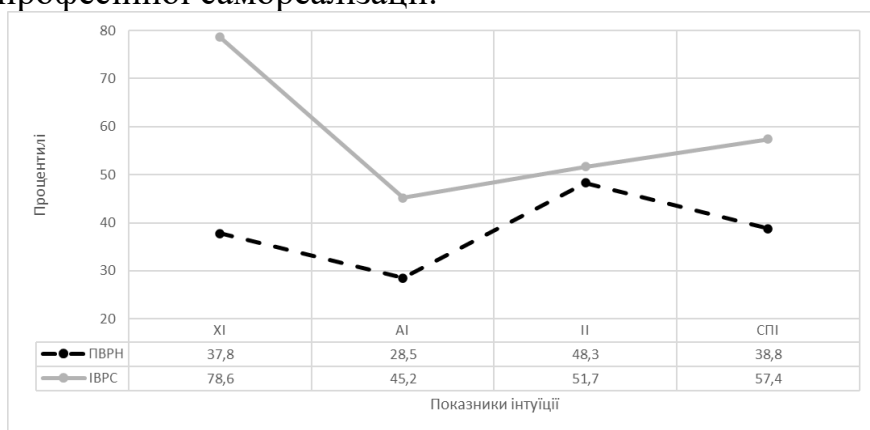

Рис. 2. Особливості інтуїції у типів самореалізації ПВРН та ІВРС

Як видно з рисунка, для осіб з середнім рівнем професійної самореалізації, на відміну від низького, характерні вищі всі показники інтуїції, найменш візуально відмінними є вираженість інферентної інтуїції (ІІ), а холістична інтуїції (ХІ), афективна інтуїція (АІ) та сумарний показник інтуїції (СПІ) значно менше

виражені у типу з низьким рівнем професійної самореалізації.

Найбільш вираженою у типу ІВРС є холістична інтуїція (78,6 процентиля – 4 квантиль), а у типу ПВРН – інферентна інтуїція (48,3 процентиля – близько до середньої лінії ряду). Тому можна попередньо відзначити, що холістична та афективна різновиди інтуїції властиві досліджуваним з вищим рівнем професійної самореалізації, що підтверджується також статистично – обчисленням статистично значущих відмінностей за критерієм Стюдента з переважанням даних показників у групі з високим рівнем професійної самореалізації.

Перейдемо до розгляду специфіка інтуїтивних характеристик у типів з високим та низьким рівнем професійної самореалізації.

Як видно з рисунка, досліджувані з високим рівнем професійної самореалізації демонструють значно вищі показники інтуїції всіх діагностованих різновидів включно з рівнем інтуїції. Протилежна діагностична картина у осіб з низьким високим рівнем професійної самореалізації – всі показники інтуїції у межах першого та другого квантилів, а найвищою є інферентна інтуїція, яка виражена близько до середньої лінії ряду.

Варто зазначити, що досліджувані – майбутні психологи, вибірка є репрезентативною щодо генеральної сукупності і переважно складається з представниць жіночої статі (саме такий розподіл за статевою належністю характерний для генеральної

сукупності – майбутні психологи). Що співпадає з результатами інших дослідників феномену інтуїції [9].

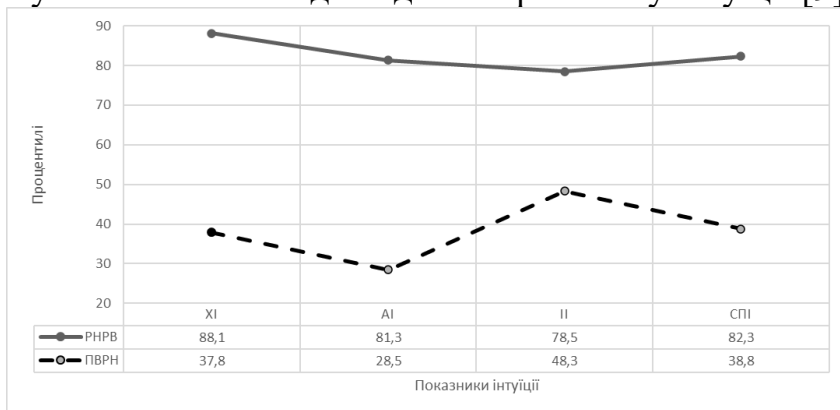

Рис. 3. Особливості інтуїції у типів самореалізації РНРВ та ПВРН

Таким чином, встановлено, що представники усіх типів професійної самореалізації володіють досить високим рівнем стабільності психічного здоров'я та інтуїції. Конкретизувавши даний висновок, можна зауважити наступне – для осіб з вищим рівнем професійної самореалізації характерні вищі всі показники інтуїції, а загальний рівень інтуїції, холистична та афективна її різновиди властиві досліджуваним з вищим рівнем професійної самореалізації.

Література:

1. Горішна С.В. Феномен інтуїції у рамках психологічних досліджень. Соціально-психологічні технології розвитку особистості: зб. наук. праць за матеріалами VI Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів та студентів (м.

Херсон, 22 квітня 2021 р.) / ред. колегія: С.І.Бабатіна, В.В.Мойсеєнко, І.І.Чиньона та ін. Херсон: ФОП Вишемирський В.С., 2021. С.77-80.

2. Казанжи М.Й., Ганічева А.Є. Значення цінностей професійної сфери особистості у вираженості її потенціалу самозмінювання. *Габітус*. Випуск 47. 2023. С.111-115.

3. Крупник І.Р. Психолого-педагогічна програма «Співпраця»: досвід впровадження. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Психологічні науки. 2017. Вип.1. Том 2. С. 82-86.

4. Мельник М.О. Інтуїція та особливості емоційної сфери в структурі інтелектуально обдарованої особистості. *Актуальні проблеми психології*: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України /За ред. С.Д.Максименка та Р.О.Семенової. Т. VI. Психологія обдарованості. Вип. 5. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2010. С.225-232.

5. Міщенко М.С., Горенко М.В. Основи формування готовності майбутніх психологів до здійснення професійної кар'єри. Актуальні наукові психологічні та педагогічні дослідження сучасності: матеріали IV Всеукраїнської інтернет-конференції. Умань, 2017. С.126-131.

6. Пилипенко Н.М. Психологічні особливості самореалізації особистості в умовах професійної кризи. *Соціальна психологія*. 2005. №3 (11). С.72-79.

7. Савченко О.В., Александрова О.Г., Олейник Н.О. Метакогнітивний рівень організації рефлексивної

активності особистості. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Психологія»*. 2017. Вип. 23. С. 99-109.

8. Твердохлебова Н.Є. Професійна самореалізація особистості та її дослідження в сучасній науці. Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України. Харків, 2018. С.207-210.

9. Тюріна Т.Г. Феномен інтуїції: Книга для педагогів, психологів, філософів. Львів, 2005. 120 с.

УДК: 159.942:37.015.3-053.5:316.35(477.65)

Калужинський Я.В.,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої
освіти за спеціальністю 053 Психологія,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»

СУБ'ЄКТИВНЕ ВІДЧУТТЯ БОЛЮ ПРИ ПОСТТРАВМАТИЧНИХ СТРЕСОВИХ РОЗЛАДАХ ВНАСЛІДОК ОРГАНІЧНОГО УРАЖЕННЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ

Анотація. В повідомленні розглянуто питання дослідження суб'єктивної виразності болю та можливість прогнозування ступеня виразності болю внаслідок прояву легких форм черепно-мозкових травм та наслідків посттравматичного стресового розладу постраждалих шляхом врахування індивідуально-

Казанжи М.Й., Котовська Г.І. Особливості інтуїтивних характеристик студентів з різним типом професійної самореалізації.....	146
Калужинський Я.В. Суб'єктивне відчуття болю при посттравматичних стресових розладах внаслідок органічного ураження центральної нервової системи.....	155
Коваленко Т.В. Психологічні особливості осіб з різним рівнем нарцисизму.....	165
Козлова О. Особливості взаємозв'язку показників перфекціонізму та тривожності.....	174
Кравченко О.О. Мотиваційний аспект професійного саморозвитку особистості.....	181
Осіченко А.Д. Стратегії вирішення конфліктів подружжя різного рівня задоволеності шлюбом.....	187
Пригаріна П.А. Співвідношення параметрів психологічного здоров'я та показників життєстійкості і психологічного благополуччя особистості.....	201
Рукас Г.С. Суверенність осіб, що відрізняються особистісною зрілістю.....	209
Саннікова О.П., Домасова О.В. Факторна структура особистості успішного маніпулятора.....	218
Саннікова О. П., Терехова Н.В. Взаємозалежність показників рішимості і схильності до соціальної адаптивності.....	234
Сокол Т.В. Особливості переживання психологічного благополуччя особистості в умовах війни.....	242
Ульянова Т.Ю., Рибак Д.А. Співвідношення показників мотивації і схильності до ризику.....	251
Ульянова Т.Ю., Русавська А.П. Дослідження взаємозалежності комунікативної креативності та локусу контролю.....	263
Ульянова Т.Ю., Ткач С. Г. Співвідношення гендерного типу з тривожністю, фрустрацією, агресією та ригідністю.....	271
Ульянова Т.Ю., Черкасова Т.О. Психологічне благополуччя і парціальні позиції життєстійкості: аналіз зв'язків.....	283
Чебикін О.Я., Мішеніна А.В. Жіноча атрактивність як соціальний ресурс: особливості комунікації з жінками та чоловіками в контексті сприйняття та гендерної взаємодії.....	292
Ченчик О.М. Самоактуалізація осіб, що відрізняються суверенністю психологічного простору.....	299